

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของการวิจัย

ด้วยปัจจุบัน ตลาดแรงงานในธุรกิจบริการมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ลักษณะของบัณฑิตที่ตลาดแรงงานต้องการจึงเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ คุณลักษณะของบัณฑิตต้องสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของงาน พร้อมทั้งจะทำงานได้ในสภาพของการเปลี่ยนแปลง โดยมีความรู้พื้นฐานที่ครบถ้วน รอบด้าน เพียงพอและนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริง (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, 2548:26) ซึ่งสถานประกอบการส่วนมากยังเห็นว่าบัณฑิตที่สถาบันอุดมศึกษาผลิตนั้นยังขาดประสิทธิภาพในการทำงาน โดยอาจสืบเนื่องมาจากคุณภาพของระบบการศึกษาของไทยที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้ยึดติดกับวิชาการและการท่องจำ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานประกอบการจริง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมไทยได้คำนึงถึงปัญหานี้ จึงมีการปรับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยพัฒนาระบบการศึกษาที่ไม่เน้นเฉพาะวิชาการ แต่เพิ่มความพร้อมให้นักศึกษาในการประกอบอาชีพได้ทันทีที่สำเร็จการศึกษา ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ในขณะนั้นได้มีนโยบายที่จะพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพและศักยภาพเป็นที่พึงพอใจของสังคมและช่วยพัฒนาประเทศได้ จึงได้จัดทำโครงการ สหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาขึ้น ในปี 2545 โดยได้นำวิธีการผสมผสานการเรียนในห้องเรียน ร่วมกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ที่เรียกว่า ระบบการศึกษาแบบสหกิจศึกษา (co-operative education) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบัณฑิตตามแนวกลุ่มปฏิบัตินิยม โดยมีสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำร่องในปี 2545 จำนวน 17 สถาบัน ปี พ.ศ. 2546 จำนวน 37 สถาบันและในปี 2547 จำนวน 54 สถาบัน ยกเว้นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งได้จัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาอยู่ก่อนแล้ว (พรชัย มงคลวนิช, 2548:23) ปัจจุบันหลายสถาบันเห็นความสำคัญในการจัดระบบการศึกษาดังกล่าวบ้างแล้ว เนื่องจากมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพในตัวนักศึกษาเอง ต่อคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาที่ส่งนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งยังมีผลดีต่อสถานประกอบการที่จะมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีทักษะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการเพื่อให้สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพและแข่งขันกับนานาประเทศได้

---

1. ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยควมรวมทบวงมหาวิทยาลัยเข้ากับกระทรวงศึกษาธิการ

อย่างไรก็ตาม แม้สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการจะตระหนักในการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาดังกล่าว แต่ยังคงขาดการศึกษาว่าคุณลักษณะของนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษา ควรมีกรอบคุณลักษณะใดบ้างที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการของสถาบันการศึกษาประเภทต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อให้ให้นักศึกษาได้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เฉกเช่นพนักงานคนหนึ่ง และไม่เป็นการให้กับสถานประกอบการ รวมทั้งสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับอุตสาหกรรมบริการ

## 1.2 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสหกิจศึกษาจำแนกตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของไทย
- (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาจำแนกตามประเภทธุรกิจ
- (3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการในธุรกิจบริการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยโดยรวม
- (4) เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอุตสาหกรรมบริการในแต่ละประเภท

## 1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม 2549 ถึง พฤษภาคม 2550 โดยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสถานประกอบการโดยศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่เป็นธุรกิจบริการต่างๆ ที่รับนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาเข้าปฏิบัติงานเท่านั้น ขอบเขตการเก็บรวบรวมข้อมูลเน้นไปที่ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ และความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

## 1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

แม้ว่าปัจจุบัน การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าไปสัมผัสกับโลกของการทำงานในสถานประกอบการจริง เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตน และเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพในสังคมต่อไป จากงานวิจัยเรื่องคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาในอุตสาหกรรมบริการ (ชลลดา มงคลวนิช, 2550) พบว่าสถานประกอบการในอุตสาหกรรมบริการ ยังเห็นว่าคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษายังไม่แตกต่างจากนักศึกษาฝึกงานมากนัก เมื่อทำการศึกษาได้คุณลักษณะ 22 ประการที่

สถานประกอบการในอุตสาหกรรมบริการเห็นว่าควรมีอยู่ในตัวนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา จึงนำตัวแปรข้างต้นมานำเสนอความสัมพันธ์ในรูปของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษา 4 กลุ่ม	ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา
<ul style="list-style-type: none"> <li>- มหาวิทยาลัยของรัฐ</li> <li>- มหาวิทยาลัยเอกชน</li> <li>- มหาวิทยาลัยราชภัฏ</li> <li>- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ</li> <li>- ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ</li> <li>- ทักษะความรู้ด้านคอมพิวเตอร์</li> <li>- ทักษะความรู้ด้านวิชาชีพ</li> <li>- ความรู้ด้านวิชาการ</li> <li>- บุคลิกภาพ</li> <li>- มนุษยสัมพันธ์</li> <li>- ความซื่อสัตย์</li> <li>- กริยามารยาท</li> <li>- ความเป็นผู้นำ</li> <li>- ความคิดสร้างสรรค์</li> <li>- ความรับผิดชอบในการทำงาน</li> <li>- การตรงต่อเวลา</li> <li>- ความขยันหมั่นเพียร</li> <li>- ความอ่อนน้อมถ่อมตน</li> <li>- ความเชื่อมั่นในตัวเอง</li> <li>- ความอดทน</li> <li>- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า</li> <li>- การทำงานร่วมกับคนอื่น</li> <li>- การเคารพกฎระเบียบขององค์กร</li> <li>- ความสามารถในการควบคุมอารมณ์</li> <li>- การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น</li> </ul>

### 1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะได้รับผลจากการวิจัยดังนี้

- (1) แนวคิดในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการในอุตสาหกรรมบริการทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว

- (2) แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการในระดับอุดมศึกษาของไทย
- (3) แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการผลิตบัณฑิตในอุตสาหกรรมบริการของไทย

### 1.6 สมมติฐานของการวิจัย

- (1) สถานประกอบการในอุตสาหกรรมบริการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐในระดับที่สูงกว่ากลุ่มสถาบันการศึกษาอื่นๆ
- (2) สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจการโรงแรมมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาแตกต่างกัน

### 1.7 นิยามศัพท์

- (1) **นักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา** หมายถึง นักศึกษาที่เข้าปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการ ในฐานะพนักงานชั่วคราว เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา (16 สัปดาห์) และได้รับหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิตในระบบการศึกษาแบบทวิภาค และไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต ในระบบการศึกษาแบบไตรภาค โดยนักศึกษาต้องเข้ารับการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบในเรื่องความรู้เกี่ยวกับวิชาการและความรู้ในเรื่องการดำรงชีวิตในสังคมการทำงานก่อนไปปฏิบัติงานจริง
- (2) **คุณลักษณะของนักศึกษา** หมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาทั้ง 22 ประการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ที่สถานประกอบการพิจารณาว่ามีความสำคัญในการปฏิบัติงาน
- (3) **ความพึงพอใจ** หมายถึง ความรู้สึกประทับใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาในการปฏิบัติงาน
- (4) **สถาบันอุดมศึกษาของไทย** หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (มหาวิทยาลัยของรัฐที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) กลุ่มของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล